

Αθηναίοι... Αθηναίες...

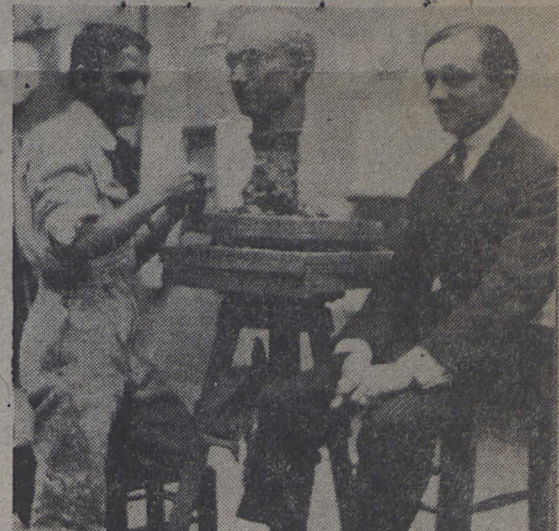
ΑΠΑΡΤΗΣ

Ειλικρίνεια
και αγάπη
για την
ΤΕΧΝΗ

Α Ν Ω : 1924 στο Παρίσι, ο 'Απάρτης, στο εργαστήριο του μεγάλου γλύπτη Μπουρντέλ.
Δ Ε Ξ Ι Α : 'Η κίνηση, ο μόχθος της δουλειάς και της καθημερινής ζωής, αποτελούσαν συχνά πηγή έμπνευσης του καλλιτέχνη. 'Ισως γι' αυτό και τὰ γλυπτά σέ γύψο, πού προσπαθούν νά συλλάβουν τή στιγμή τής προσπάθειας και του κάματος, είναι πολλά ανάμεσα στα έργα πού άφησε.
Α Ρ Ι Σ Τ Ε Ρ Α : Τό διεισδυτικό βλέμμα, πού χαρακτήριζε τόν 'Απάρτη ως τὰ τελευταία του χρόνια, ταξίδευε άδιάκοπα, μιά στό μοντέλο, μιά στό έργο, ως τή στιγμή πού ο άνήσυχος καλλιτέχνης θά έβλεπε άποτυπωμένο στόν πηλό ή στήν πέτρα τόν άληθινό χαρακτήρα του μοντέλου.

'Η βαθιά άλληλεγγύη τής φόρμας μέ τήν έσωτερική ζωή

'Αγαπητέ μου 'Απάρτη, νά είστε ήρεμος. Τραβάτε ίσια τό δρόμο σας, όχι ψευδαισθήσεις. Όταν περνάτε σάν τόν 'Οδυσσέα μπροστά άπό τίς Σειρήνες, νά σάς δέσουνε στό κατόρτι. 'Η γρήγορη δόξα καταστρέφει τό πνεύμα στόν άνθρωπο. Κι άμα ο άνθρωπος χάσει τό πνεύμα πάει κι αυτός...».

'29 πού τόν πηγαίναμε και είχε κόσμο πολύ και έπεφτε ψιλή βροχίτσα στό κοιμητήρι του Μονπαρνάζ».

Κάπως έτσι «μάς παράτησε κι' ο 'Απάρτης τό χειμώνα του 1972. 'Ενας από τούς μεγαλύτερους γλύπτες τής νεοελληνικής τέχνης. Μέ τή διαφορά ότι πρίν από άρκετά κιόλας χρόνια είχε κλειστεί στό εργαστήρι του άρρωστος. Οί μαθητές του στή Σχολή Καλών Τεχνών στήν 'Αθήνα πού λένε γι' αυτόν: «Ο δάσκαλος, ο μόνος άληθινός δάσκαλος πού πέρασε από τή Σχολή», θά συνεχίσουν νά τόν επισκέπτονται. 'Όμως εκείνος δέν πρόκειται νά ξαναβρεί ποτέ πιά τό παλιό του πάθος γιά τή γλυπτική και γιά τή ζωή, δέν θά δουλεύει άσταμάτητα, καθώς τό φώς τής μέρας θά χάνεται.

'Από τήν έπιστολή του 'Αντουάν Μπουρντέλ τόν 'Ιούνιο του 1929. 'Ηταν ο δάσκαλος πού κοντά του ο 'Απάρτης διδάχθηκε τὰ μυστικά τής τέχνης του στό Παρίσι, και πού ο 'Ελληνας γλύπτης ποτέ δέν έπαψε νά θαυμάζει.

'Ο δάσκαλος μου μοϋ στάθηκε σάν πατέρας. Καλύτερα άκόμα, σάν πνευματικός μου πατέρας. Και δέν μέ παράτησε και δέν τόν παράτησα, παρά στις άρχές του 'Οκτώβρη του

του. 'Εγώ βλέπω άπαντούσε αυτός μέ πείσιμα.

Κάτι από αυτή κι' ιδιαίτερα θερμή και προικισμένη προσωπικότητα διατηρείται στα έργα πού αναδρομικά παρουσιάζονται σάν έκδήλωση τιμής στή μνήμη του Θανάση 'Απάρτη, στό Γαλλικό 'Ινστιτούτο. 'Η κυρία 'Απάρτη, ή αγαπημένη Μαρί Τερέζ του καλλιτέχνη,

ΤΗΣ ΒΕΑΤΡΙΚΗΣ ΣΠΗΛΙΑΔΗ

Βοήθησε μέ τήν χαρακτηριστική της σεμνότητα, τήν όργάνωση αυτής τής αναδρομικής. Πολλά γλυπτά διαφόρων εποχών, μέ τό κεφάλι τής Μαρί—Τερέζ, μαρτυρούν γι' αυτή τή συντροφική αγάπη πού άρχισε από τὰ βαθιά χρόνια.

Στό συναρπαστικό του βιβλίο «'Απ' 'Ανατολή σέ Δύση», έκδοση του 1962, ο 'Απάρτης μιλάει συχνά γιά τή γυναίκα του:

«'Αρχισα τό πορτραίτο τής κασταλής κοπέλας. Τό χαϊδευτικό της ήταν Τιτίτ. 'Ενα άπόγευμα πήγαμε περίπατο οί δύο μας. Περπατούσαμε πλάι στό Σηκουάνα. 'Αρχίζε νά σκοτεινιάζει, τήν κρατούσα άγκαλιά και μόλις ένα αυτοκίνητο κόρναρα ριχνόμουν στό στήθος της...».

Τή γοητευτική περιπέτεια ενός μικρού Ρωμιού πού κατέκτησε κυριολεκτικά τήν τέχνη του σέ μιά δύσκολη εύρωπαϊκή πρωτεύουσα έξιστορεί στό βιβλίο του ο 'Απάρτης. 'Εκείνη ή έκδοση έχει έξαντληθεί και ή δεύτερη έκδοση έξαρτάται από διάφορες τυπικές προϋποθέσεις. Δέν αποκλείεται βέβαια σύντομα νά πραγματοποιηθεί. 'Αλλά τό χειρότερο είναι ότι τὰ χειρόγραφα πού θ' αποτελούσαν τό δεύτερο τόμο έχουν χαθεί, κι' όπως μάς ειπε ή κυρία 'Απάρτη, αποκλείεται νά έχουν καταστραφεί. Είναι κρίμα γιατί αυτό τό βιβλίο είναι ένα από τὰ

πιό ζωντανά κι' αυθεντικά έλληνικά κείμενα. Γιατί ο καλλιτέχνης αυτός είχε πολλά νά πει και ή φράση του έσφυζε από ζωή και ουσία, όπως άλλωστε και τὰ έργα του. Γιατί δ,τι άγαπούσε τό ένωθε σάν έργο τέχνης. 'Ετσι ή τέχνη του δέν άποδυναμώνεται από κανένα διανοητισμό, ούτε και τό αυτοβιογραφικό του κείμενο. 'Ισως γι' αυτό κλείνει μέσα του έναν πύρινα άληθινής, πολυτίμης σοφίας.

Ο ΗΝΙΟΧΟΣ

'Ο τρόπος πού ο 'Απάρτης τράβηξε τὰ έργα τής τέχνης, έχει άξιοπληττα και έσοπία. Τό δικό του έργο είναι άπλό και καθαρό, χωρίς περιττές ρυθμίσεις, χωρίς χωρίς ύπερβολικές λεπτομέρειες. Μορφή κι' έσωτερική ζωή είναι άλλήλθενδα. Σ' αυτή τήν τέχνη πού ο προορισμός της είναι νά